

ประวัติความเป็นมาของอำเภอกระบุรี

อ.วิมล ไสภรัตน์

มีหลักฐานทางโบราณคดีหลายอย่างที่พบในบริเวณอำเภอกระบุรี เช่น ลูกปัด เครื่องปั้นดินเผาทั้งสีจากจีน และโบราณสถานที่ชาวบ้านขุดพบ พอจะบ่งบอกได้ว่า บริเวณนี้เป็นชุมชนโบราณ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาพร้อม ๆ กับเมืองตะโกลา ที่บ้านทุ่งตึก ตำบลเกาะคอเขา อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา และคงจะร้างไปพร้อม ๆ กัน

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าในสมัยธนบุรี พระเจ้าตากสินได้โปรดเกล้าฯ ให้ เจ้าพระยาอินทวงษา เป็นผู้สำเร็จราชการหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันตกทั้ง 8 หัวเมือง ซึ่งประกอบด้วย เมืองถลาง เมืองตะกั่วป่า เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองภูเก็จ เมืองพังงา เมืองเกาะระ เมืองกระ และเมืองคุรอด สามเมืองที่ขีดเส้นได้ ปัจจุบันอยู่ในอำเภอกระบุรีทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าเมืองเหล่านี้จะเป็นเมืองเล็ก ๆ ในสมัยก่อนนั้น แต่ก็ถือว่าเป็นชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อนแล้ว และเมืองเหล่านี้ก็มีมาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

อาจารย์จำลอง โพธิ์ทองคนอง ได้บันทึกเชิงวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของเมืองกระ ไว้ตอนหนึ่งว่า ในคราวสงคราม 9 ทศ พ.ศ. 2328 และสงครามพม่าใน พ.ศ. 2352 ได้ถูกกำลังพลส่วนหนึ่งของพม่าเดินทัพแยกเข้าคลองนางย่อน เฝ้าผลาญบ้านเรือนกวาดต้อนผู้คนบริบทวิสัยสมบัติไปทั้ง 2 ครั้ง เมืองกระในสมัยนั้นตั้งอยู่ระหว่างคลองบางโร กับ คลองปลาขึ้น บริเวณที่ชาวบ้านเรียกว่า ปราบนก ปัจจุบันเรียกชื่อใหม่ว่า บ้านนางย่อน ตามชื่อคลอง

ชื่อนางย่อนนั้น น่าจะเพี้ยนมาจากคำว่า นางร่อน ทั้งนี้เนื่องจากว่าในสมัยก่อนชาวบ้านมีอาชีพหลักคือการหาแร่ ร่อนแร่ และผู้ที่ทำอาชีพนี้ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้หญิง จึงเรียกบริเวณนี้ว่า นางร่อน แต่เนื่องจากที่นางร่อนมีคนจีนเข้าไปประกอบอาชีพอยู่มาก เช่นทำเหมืองแร่ รับซื้อแร่ เป็นกุลี โรงถลุงแร่ และค้าขาย ชาวจีนเหล่านี้ออกเสียงคำว่านางร่อน ไม่ชัด เพี้ยนเป็น นางย่อน (ในสมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็ก จำได้ว่าคนเฒ่าคนแก่ก็ยังเคยเรียกว่า นางร่อน)

ทางด้านการเมืองการปกครองนั้น กระบุรี เป็นดินแดนที่อยู่ในความปกครองของตะกั่วป่าตลอดมา สำหรับอำเภอกระบุรีเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวคือ ในปี

พ.ศ. 2441 ได้ทรงประกาศพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ โดยจัดระเบียบการปกครองท้องที่ออกเป็นจังหวัด อำเภอ และตำบล ฯลฯ จึงได้มีการจัดตั้งที่ว่าการอำเภอขึ้นที่บ้านโคกยาง (ปัจจุบันอยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลบางวัน อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา) เรียกชื่อว่า อำเภอโคกยาง ขึ้นกับเมืองตะกั่วป่า (จังหวัดตะกั่วป่า) ในปี พ.ศ. 2444 เมืองตะกั่วป่าทรุดโทรมลงอย่างมาก จึงได้ย้ายที่ตั้งเมืองตะกั่วป่าจากตำบลตลาดเหนือ (ปัจจุบันคือตลาดเก่า ถนนอุดมธารา เขตเทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา) ไปตั้งใหม่ที่เกาะคอเขา (ปัจจุบันคือบ้านเมืองใหม่ หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะคอเขา อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา) เรียกว่า เมืองใหม่ ได้ก่อสร้างที่ทำการ และบ้านพักข้าราชการขึ้น พร้อมทั้งให้ย้ายที่ว่าการอำเภอโคกยางที่บ้านโคกยางมารวมกับเมืองใหม่ที่เกาะคอเขา (ลักษณะเป็นอำเภอเมืองในปัจจุบัน) แต่เมืองตะกั่วป่าที่เกาะคอเขาไม่ได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นตามที่คาดคิด (ดูรายละเอียดในเอกสารบ้านเมืองใหม่) ดังนั้นในปี 2456 จึงต้องย้ายเมืองตะกั่วป่า เมืองใหม่ที่เกาะคอเขา ไปตั้งใหม่ที่บ้านย่านยาว (ที่ว่าการอำเภอตะกั่วป่าในปัจจุบัน) ส่วนเมืองตะกั่วป่า หรือเมืองใหม่ที่เกาะคอเขานั้นให้ลดฐานะลงเป็นอำเภอเกาะคอเขา ขึ้นกับจังหวัดตะกั่วป่าที่ย่านยาว จนกระทั่ง พ.ศ. 2481 อำเภอเกาะคอเขาที่เมืองใหม่ ถูกลดฐานะลงอีกเป็น กิ่งอำเภอเกาะคอเขา ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 162/2481 ลงวันที่ 1 กันยายน 2481 ให้ขึ้นอยู่ในความปกครองของอำเภอตะกั่วป่า (จังหวัดตะกั่วป่าถูกลดฐานะลงเป็นอำเภอตะกั่วป่าขึ้นกับจังหวัดพังงาแล้วตั้งแต่ 1 เมษายน 2475)

ต่อมาได้มีการตัดถนนทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ทำให้การคมนาคมทางบกสะดวกมากยิ่งขึ้น จึงให้ย้ายที่ทำการกิ่งอำเภอเกาะคอเขาขึ้นมาตั้งที่ริมถนนเพชรเกษม ตรงบริเวณบ้านนางย่อน หมู่ที่ 2 ตำบลคุระ (ปัจจุบันเป็นหมู่ที่ 1 ตำบลคุระ อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา) ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2508 ยังคงเรียกกิ่งอำเภอเกาะคอเขา จนกระทั่งวันที่ 22 ตุลาคม 2511 ได้ออกพระราชกฤษฎีกา เปลี่ยนชื่อกิ่งอำเภอเกาะคอเขา เป็น กิ่งอำเภอกุระบุรี ยังคงขึ้นอยู่กับอำเภอตะกั่วป่า ต่อมาในวันที่ 8 สิงหาคม 2518 ออกพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอกุระบุรี เป็นอำเภอกุระบุรี จนกระทั่งทุกวันนี้.

00000000000